

סימני סדר: הצעה למשחק

מגישה: עינב לוצטו

רציונל

במשפחות רבות נוהגים לערוך סדר מסורתי ולהיצמד לנוסח המופיע בהגדה. אולם גם הסדר המסורתי יכול להתחדש, להיות מעניין וחוויתי ובעיקר להתאים לכל המשפחה, ילדים ומבוגרים. לפניכם הצעה למשחק שישולב במהלך הסדר ויסייע לכם למלא את אחת המטרות החשובות בסדר - יצירת מעורבות של הילדים (והמבוגרים) במרחש בסדר וגירוי הסקרנות.

המשחק

'סימני סדר' הוא לוח משחק מסלול הממחיש באופן ויזואלי את מהלך הסדר ומתבל אותו בפעילויות וחוויות לכל המשפחה. אפשר להניח את הלוח על שולחן הסדר או לתלות אותו על הקיר. הלוח מאפשר לכל משפחה לבחור חלקים ב'סדר' בהם ישלבו פעילויות, שאלות לדיון או קטעי קריאה נוספים, אשר הופכים את הסדר לרלוונטי יותר. בהמשך תוכלו למצוא כמה רעיונות אותם תוכלו לבחור ולהשתמש בהם בליל הסדר שלכם, רעיונות אלו מופיעים גם בכרטיסיות המצורפות לערכה זו. אנחנו מזמינים אתכם לבחור מהן התוספות המתאימות לליל הסדר שלכם מבין ההצעות שלנו, ולהוסיף עוד רעיונות מתוך חוברת זו או כיד הדימיון הטובה עליכם.

המשחק מזמין את משתתפי הסדר להיות אקטיביים, לקחת חלק ולהוביל חלקים מתוך הערב, על פי בחירתם, עודדו את המשתתפים לבחור לעצמם מראש פעילות או קטע קריאה, מההגדה המסורתית או מהתוספות, ורשמו את שמם על הלוח, כך שידעו מתי תורם. הלוח ימחיש יפה את המעורבות של כל היושבים סביב השולחן.

המשחק גם מאפשר למשתתפים - קטנים וגדולים - לעקוב אחר התקדמות 'הסדר' ולדעת 'מתי אוכלים'... את המשחק משחקים בצמוד להגדה של פסח, ובעזרתו עוברים בין חלקי ההגדה.

מה כוללת ערכת המשחק?

1. לוח ועליו מצוינים חלקי ההגדה - משבצת סגולה מייצגת קטע קצר בהגדה (למשל ברכה) שנאמר על ידי עורך או עורכת הסדר; משבצת צהובה מייצגת קטע המיועד למשתתפי הסדר, בעיקר בחלק של ה'מגיד'.
2. על הלוח מופיעות גם כוסות יין - במקומות בהם נהוג לשתות אותם.

3. מומלץ להכין מדבקות או פתקים לסימון על לוח המשחק

<< מדבקות v עגולות - לסימון החלקים שעברנו (המשימה האהובה על הילדים).

<< כרטיסיות ובהן הצעות לפעילויות (מסומנות בכוכב), שאלות (מסומנות בסימן שאלה) או מקורות נוספים (מסומנות בסימן קריאה)

<< מדבקות של כוכבים - אותם תשבצו על חלקי הסדר בו תרצו לשלב משחק או פעילות (ראו דוגמאות).

<< מדבקות של סימני שאלה - אותם תשבצו על חלקי הסדר בו תרצו לשלב שאלה לדיון המשתתפים.

<< מדבקות של סימני קריאה - אותם תשבצו על חלקי הסדר בו תרצו לשלב לקריאה נוספת, פרשנית או עכשווית.

המשחק מתחיל עם תחילת הסדר, מתקדמים ממשבצת למשבצת, קוראים את ההגדה, מברכים את הברכות, אוכלים את הסימנים, ועושים את הפעילויות. על פי מה שסימנתם.

כל משבצת שסימנתם, הדביקו עליה מדבקות v.

טיפים של אלופים

- הכינו מראש את לוח המשחק והזמינו את המשתתפים לבחור היכן להדביק את שמם ומה ברצונם להוסיף - מחשבה על קריאה נוספת, שאלה או משחק.
- 'תפסת מרובה לא תפסת' - בחנו מראש את חלקי הסדר ובחרו במה תרצו להתמקד השנה, מה תרחיבו ואולי גם - אל מה תדלגו (גם מהסדר המקורי) ייתכן שמצוות 'והגדת' תתקיים באופן משמעותי יותר אם יינתן מקום לחלקים מסוימים בסדר על חשבון חלקים אחרים.
- אנחנו ממליצים לבחור פעילויות ותוספות במידה וכמובן להיות גמישים ולוותר עם הערב התארך יתר על המידה.
- אל תוותרו על הכוכבים! המשחקים בסדר הם פעילויות מהנות שיוצרות חוויות משפחתיות. גם אם נראה לכם שזה לא יעבוד, תסמכו על המשפחה שלכם.
- סימני שאלה בקבוצות - כדי לא להפוך את השאלות לטורח, בקשו בכל שאלה רק משניים-שלושה לענות או הציעו לענות בזוגות לפי סדר הישיבה סביב השולחן. כך גם סדר המוני יכול להפוך לחוויה אינטימית ומגבשת.
- שולחן יצירה - בזמן הסדר אפשר להניח ניירות עיתון וצבעים ולהזמין את המשתתפים לצייר מסיפורי החג ולספר ביציאת מצרים בדרך יצירתית.
- לא להגיע רעבים לסדר! פירמידת הצרכים של מאסלו עובדת גם כאן... כשרעבים אין סבלנות לפעילות. אפשר להגיש מתאבנים שירגיעו את הרעב בזמן המשחק.
- התאימו את הפעילות למשפחה שלכם - ההצעה המוגשת כאן עבדה נהדר במשפחה שלי. חשבו מה מתאים למשפחה שלכם ואיך מתאימים את האלמנטים למשתתפים - אילו שאלות יעבדו, מה יהיה אורך הלוח שלכם ואיך תוכלו להפוך את סדר פסח השנה למשמעותי יותר.

הצעה לפעילות סימני סדר

קדש

החגים מתרוממים מעל המישור של ימי החול, כמו ההרים המתרוממים מעל המישור של האדמה.
ח"נ ביאליק

כרפס

מציגים את קערת הסדר - קערת פסח מספרת את סיפור החג בעזרת מאכלים סמליים. חשבו על קערה שתאפיין ותסמל את המשפחה שלכם. אילו מאכלים יהיו בקערה זו ומדוע? אילו מאכלים לא יהיו בה לעולם?
הרעיון מתוך: כולנו מסובין: הגדה לכל המשפחה, הוצאת קרן תל"י, ירושלים, תשע"ד.

מגיד

הא לחמא עניא

מסיפורי יהודי עיראק: מעשה בעבד שהיה למלך
באחד המקומות היו נוהגים להמליך מלך על ידי דין שמים. היה להם עוף מיוחד שקראו לו 'עוף האושר', ובמות המלך הזקן היו מפריחים את העוף וממליכים את האדם אשר העוף היה נח על ראשו. פעם אחת, כאשר מת המלך, נח העוף על ראשו של עבד. עבד זה היה נוהג ללבוש כובע נוצות וחגורתו הייתה עשויה פרסות כבשים. הוא היה מרוויח את לחמו בשירה, בריקוד ובתיפוף בחתונות. כשנבחר העבד למלך ועבר לגור בארמון המלכים, ציווה לבנות סוכה קטנה ליד הארמון ולתוכה הכניס את כל רכושו מחייו הקודמים כעבד: את כובע הנוצות, את חגורת הפרסות ואת התוף. כן הכניס לתוכה ראי גדול. המלך החדש נהג בעמו בחסד וברחמים והיה אהוב על העם כולו. לעתים קרובות היה נוהג להתבודד בסוכה הקטנה שליד הארמון. פעם השאיר את הדלת פתוחה, והשרים ראו את מלכם חובש את הכובע לראשו, אזר את החגורה למותניו, מתופף ורוקד לפני הראי. תמהו השרים ושאלו את המלך לפשר מעשיו: "הלוא מלך אתה, ועליך לשמור על כבודך?!" "הייתי עבד ונעשיתי מלך", ענה להם המלך, "רוצה אני להיזכר מפעם לפעם שהייתי עבד, כדי שלא אתגאה ולא אתנשא על עמי ועליכם".
מתוך: מישאל ונעם ציון (עורכים), הלילה הזה: הגדה ישראלית, ירושלים 2004, עמ' 25.

מגיד

מה נשתנה

משחק
מוציאים מתנדב מחוץ לחדר ויוצרים כמה שינויים בחדר או מבקשים מאנשים לעשות שינוי בעצמם (להסיר משקפיים, לפזר את השיער וכדומה). כשהמתנדב חוזר שואלים אותו 'מה נשתנה?' והוא צריך להצביע על השינויים שנעשו.

מגיד

עבדים היינו

שאלה למשתתפים - למה אתם משועבדים היום?
ניתן לשיר או להשמיע את השיר 'כולנו עבדים' של ברי סחרוף

מגיד
לספר
ביציאת
מצרים

הניחו דפים מבעוד מועד על שולחן הסדר והזמינו את המשתתפים לצייר את יציאת מצרים

מגיד
ארבעה
הבנים

שאלות:
ארבעת הבנים מייצגים ארבעה טיפוסים, ארבע מהויות. הקבילו את ארבעת הבנים לארבעה דברים אחרים, למשל - ארבע דמויות היסטוריות, ארבעה רהיטים, ארבעה מאכלים ארבעה פיתוחים טכנולוגיים ועוד.

הרעיון מתוך: כולנו מסובין: הגדה לכל המשפחה, הוצאת קרן תל"י, ירושלים, תשע"ד

מגיד
ארמי
אובד
אבי

חלק זה הוא סיפור יציאת מצרים וכדאי לחשוב על קריאה נוספת שתעבה את הסיפור. הנה דוגמה: **מי שלא נכנעו היו הנשים** בפרק הראשון של ספר שמות, המתאר את שעבוד בני ישראל במצרים, אנו נוכחים לראות שאף דמות גברית אחת לא נעמדת מול פרעה. העומדות מולו הן חמש נשים - שפרה פועה המיילדות, יוכבד אם משה, אחותו מרים ובת פרעה. כל אחת בדרכה מתנגדת להוראותיו הרצחניות של פרעה. חז"ל מסיקים מכך שהגברים במצרים נכנעו לשעבוד והתייאשו. לעומתם הנשים לא ויתרו והעזו להתנגד למלך מצרים, להיאבד ב"עונינו, עמלנו ולחצנו". לכן מצהירים חז"ל: "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים" (תלמוד בבלי, סוטה יא)

את פתח לו, מתוך מישאל ונעם ציון (עורכים) הלילה הזה: הגדה ישראלית, ירושלים 2004, עמ' 76

מגיד
והגדת
לבנך

אחד העקרונות המרכזיים בחג הפסח הוא העברת הסיפור והרעיונות שבו לדורות הבאים. חשבו על רעיון או מסר שחשוב לכם להעביר לדור הבא. חשבו על רעיון, מסר או ערך שקיבלתם מהורכם.

הרעיון מתוך: כולנו מסובין: הגדה לכל המשפחה, הוצאת קרן תל"י, ירושלים, תשע"ד

מגיד
עשר
המכות

משחק הפנטומימה
שני מתנדבים מקבלים בכל פעם פתק עם שם של מכה אחת, וצריכים להעביר אותה בפנטומימה לקהל

צפון
מחפשים את האפיקומן!
אפשר לתת רמזים כמו 'חפש את המטמון'.

מגיד
פסח,
מצה
ומרוח

שקית חפצים - העבירו בין המשתתפים שקית ובה חפצים שונים (למשל, כדור, בננה, כפפה, מפתח) - כל משתתף בתורו יוציא חפץ אקראי מהשקית ויסביר את הקשר שלו לסיפור יציאת מצרים.

הרעיון מתוך: כולנו מסובין: הגדה לכל המשפחה, הוצאת קרן תל"י, ירושלים, תשע"ד

הלל

הללויה
מילים: יעקב גלפז, לחן: עמנואל גלס
אדם חוזר וקציר יומו צנוע הוא ודל. ועל גבו צרות החול עומסות לו כמגדל. ולפניו רואה פתאום את שתי עיניה של בתו והוא אז שר והן איתו, שרות הללויה.

© כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם.